

MÚSICA 3r ESO

DOSSIER DE RECUPERACIÓ

Nom:

1. GLOSSARI. Busca al diccionari aquests termes musicals.

Conceptes rítmics

Pulsació:

Ritme:

Compàs:

Obstinat:

Polirítmia:

Síncope:

Contratemp:

Conceptes melòdics

Melodia:

Alteració:

Contorn melòdic:

Interval:

Harmonia:

Acord:

Improvisació:

2. LA MÚSICA DELS ESCLAUS

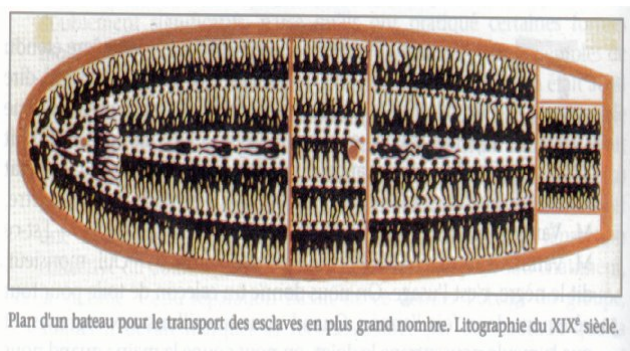
A partir del segle XVII, els europeus s'embarquen en una empresa de grans dimensions: la colonització del continent americà. L'arribada dels europeus a Amèrica va ser violenta, i la major part de la població americana fou assassinada. Per això, per la posterior colonització del territori, van necessitar gran quantitat de mà d'obra per conrear tabac, sucre, cotó o bé per extreure or, i d'altres matèries primeres. La van cercar a l'Àfrica. Així comença una de les empreses més vergonyoses de la història de la humanitat: el tràfic d'esclaus.

Aquests esclaus eren homes, dones i nens de la costa oest africana, raptats de les seves llars i duts a Amèrica en vaixells on eren encadenats i apilonats en les bodegues. Fins l'any 1865 no va ser dictada l'abolició de l'esclavitud (a l'Estat espanyol va ser més tard, el 1886).

Aquest és el lamentable **"Comerç triangular"** pel qual Europa, Àfrica i Amèrica s'intercanvien "mercaderies" i obtenen beneficis brutalment desiguals. Amèrica va patir el genocidi de la seva població i la desaparició de civilitzacions tant desenvolupades com l'asteca o l'inca; Àfrica perd gran part de la seva població per ser utilitzada com a mà d'obra esclava i Europa s'enriqueix amb els resultats de l'explotació de les terres americanes i amb el comerç dels esclaus.

Dels 40 milions d'esclaus que foren raptats, només 15 milions van arribar a Amèrica. Allà eren comprats i venuts i obligats a treballar i a viure en condicions de misèria. Els càstigs eren horribles i els colons europeus feien tot el possible per impedir-los que toquessin i cantessin la seva pròpia música africana. Però el lligam entre els africans i la seva música és massa fort. No ho van aconseguir i va ser així com sorgiren nous estils musicals resultat de la mescla de la música i la tradició africana dels esclaus amb la música europea dels colons. D'aquesta manera el tràgic destí dels africans es va convertir en el que podria ser un dels fets més importants de la història de la música: **l'aportació de la riquesa musical africana a la música occidental**

Mira el mapa, llegeix el text i respon:

1. Què és el comerç triangular?
2. Quan comença?
3. Quan acaba?
4. Quines conseqüències té per al continent americà?
5. I quines són les conseqüències per al continent africà?
6. I per al continent europeu?
7. Quines conseqüències té el tràfic d'esclaus africans per la música?
8. Per tant, quines tres tradicions culturals es trobaran al continent americà?
9. Busca informació i defineix el colonialisme i l'imperialisme.

3. EL BLUES

“Tenir el blues” és estar ple de melangia i d’enyorança. El blues explica, en un llenguatge senzill, la vida quotidiana de les persones.

Neix en territori sureny posterior a l’època esclavista, en un entorn de misèria i injustícia vers la població negra. Aquesta població afroamericana trobarà en el blues la seva via d’expressió i denúncia a través de la música.

Això és el blues; cançons que reflecteixen el malviure de la comunitat negra. Però no sempre són cançons de lament sinó que hi ironia i cinisme, humor i sensualitat, lluita i resistència per fer la situació més suportable.

Els guetos, les plantacions i els campaments d’obrers que treballaven en la construcció de carreteres o vies de tren es van convertir en un punt de trobada per a infinitat de tradicions musicals, de cants, de ritmes, de danses on la música africana es fusiona amb la tradició celta, amb els himnes de l’església i amb velles cançons angloirlandeses.

Els **songsters**, avantpassats dels **bluesman**, eren cantants i músics itinerants que, per alguna lesió física no podien treballar i es guanyaven la vida cantant per les plantacions o les obres de construcció. Cantaven per a la gent que treballava i per això canten sobre la vida quotidiana dels espectadors als que es dirigien. Així és com el blues es va fent gran i es convertirà en un testimoni de la història de la comunitat negra americana.

Característiques musicals

Ningú no hagués dit, quan van començar, que el blues es convertiria en un dels pilars de la música popular de tot el món.

Aquestes senzilles cançons s’inspiren en melodies de balades celtas, hispàniques o angleses i els afegien progressivament característiques musicals particulars dels africans.

Podem esquematitzar les seves principals característiques musicals:

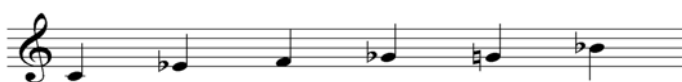
Ritme:

- la pulsació és lenta
- el compàs és quaternari
- el tret rítmic més destaca és el **swing**, que es pot traduir com “balanceig” i prové del moviment del cos a contratemps dels músics que viuen la música i el ritme de forma molt especial

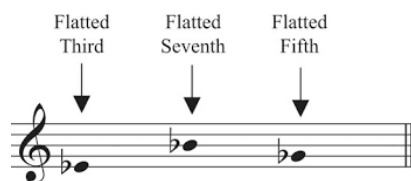
Melodia:

- la manera de cantar és arrossegada i amb molt sentiment.
- aquesta manera de cantar donarà lloc a una lleugera desafinació que queda reflectida en les anomenades **blue note**, unes notes de l’escala rebaixades mig to. L’aire trist i melangiós del blues prové, en gran part, d’aquestes notes.

C blues scale

C minor pentatonic scale

Harmonia i estructura: la roda de blues:

- el blues és un poema cantat de 12 compassos derivats del vers alexandrí.
- en general està compostat per estrofes de 3 versos. Aquests versos segueixen un esquema **AAB**
- l'acompanyament harmònic d'aquests versos és sempre el mateix i és el s'anomena **roda de blues**.

Té una estructura de 12 compassos en 4/4 dividits en tres frases (A A B) sobre un acompanyament harmònic que és una roda de blues.

Aquesta base musical ha estat el fonament de tots els estils musicals populars moderns. Canvis en el tempo, en la temàtica de les cançons, en la major o menor potència de les guitarres, en la manera de cantar...han generat els diferents estils en funció de l'entorn que els ha vist néixer.

Respon aquestes preguntes:

1. De què parlen les lletres d'un blues? Saps quin significat metafòric té l'adjectiu "blue"?
2. Quan i on neix el blues? Per què la situació de la població negra continua essent miserable després de l'abolició de l'esclavisme? Busca què passa en l'època de la segregació als EUA.
3. Tenint en compte l'entorn on neix i creix el blues i en el que s'ha convertit, què creus que significa la frase "*la història del blues és la realització d'una cosa que semblava impossible*"?
4. Per què es diu que el blues és com una medecina?
5. Què són les blue note? Què provoquen a nivell de sonoritat en el blues?
6. Quines característiques rítmiques té el blues?
7. Busca i explica què és la roda de blues.

4. EL ROCK and ROLL

Quan va començar al 1954, el rock and roll va ser un xoc total, una explosió de poder i de força, un ultratge i, malgrat tot, el seu desenvolupament era previsible. Estats Units, igual que tot el món occidental, se sentia optimista ja que havia acabat la Segona Guerra Mundial.

A diferència d'Europa, les guerres mundials no havien devastat els EUA. L'hegemonia econòmica, militar, científica i cultural dels EUA, des de la de postguerra europea, té un reflex claríssim en la història de la música popular del segle XX. És a Nord-Amèrica on tenen lloc els esdeveniments decisius que marquen el rumb del **jazz** i el **blues** considerats padrins del rock, del pop i dels productes musicals posteriors.

L'Amèrica guanyadora i indemne després de les grans guerres es permet el luxe de repensar i recrear les seves arrels musicals. Les troba en dos llocs, que són considerats els estils generadors del rock : als guetos urbans, enmig de la població d'origen africà en el **Rhythm and blues** i en els ambient rurals, en la veu de la música **country** portada pels colons europeus.

També als EUA, apareix el **teenager**, l'adolescent com a grup sociològic i mercantil diferenciat. Per primer cop a la història els joves disposen de diners per a gastar i comencen a buscar la seva identitat com a grup, alguna cosa en la que basar la seva moda i identitat, alguna cosa que sigui "seva", alguna cosa excitant i nova i que els faci sentir diferents als seus pares. I el rock and roll era totes aquestes coses.

El rock no és només text, dansa i música sinó que va acompanyat d'un estil de vestir i de pentinat i de tota una indústria cultural de l'oci molt potent. Aquesta "rebel·lió" que sembla que és el rock and roll es veurà integrada per la societat de consum naixent.

Un dels primers cantants negres d'aquest estil que va aconseguir fama internacional va ser **Chuck Berry** que va donar al rock and roll moltes de les seves lletres d'adolescents. Cantava amb estil i humor sobre les coses que els interessaven a ells i a ningú més. Cantava sobre "conduir cotxes amb la meua noia al costat", sobre l'amor entre els joves, sobre divertir-se, sobre com vestir-se...

Però va ser amb **Elvis Presley** quan el rock and roll assoleix la categoria de fenomen de masses. Presley començà cantant country i rockabilly, però la seva carrera va arrencar quan va començar a cantar en un estil tipus blues, cantant lletres agressives i amb connotacions sexuals i també movent-se sobre l'escenari com un autèntic home de blues de Chicago. Però hi havia un tret diferencial per afavorir el seu èxit, era blanc i, per tant, les adolescents blanques (que són les que tenien diners) podien acceptar aquesta sexualitat explícita d'un dels seus.

Quan va esclatar el fenomen *fan* la reacció va ser increïble i d'histèria. Les estrelles del rock'n'roll eren aclamades i perseguides i els pares pensaven que la música corrompia els seus fills. A la televisió es feien campanyes en contra del rock'n'roll i els predicadors ensenyaven que aquesta música era una manifestació del mal.

Malgrat les adversitats, el canvi en la trajectòria de la música popular occidental era imparable. Però el rock and roll en va pagar un preu molt alt ja que la seva vida va ser molt curta, del 1954 al 1958. En poc temps, un seguit de fatídics esdeveniments van esborrar del panorama les seves principals figures.

Després de llegir el text, respon aquestes preguntes:

1. Quin any comença el fenomen del rock'n'roll? I quan acaba?
2. Per què es va donar als EUA? (quina és la situació dels EUA en aquella època?)
3. Quins són els estils considerats "padrins" dels estils musicals moderns?
4. Quins dos estils en concret es fusionen per formar el rock and roll?
5. D'on provenen cadascun d'aquests estils?
6. Quin és l'origen de la presència de la comunitat africana als EUA?
7. Qui són els *teenagers*? Què vol dir que són un grup sociològic i mercantil?
8. Què és la societat de consum?
9. Per què va tenir èxit Chuck Berry? per què en té més Elvis Presley?
10. Quins estils va començar a cantar Elvis?
11. Què és el fenomen *fan*?
12. Per què creus que la reacció de la societat americana davant d'aquest nou estil que agradava als joves va ser tan desmesurada?
13. Creus que serveix d'alguna cosa intentar prohibir un determinat tipus de música o qualsevol altra manifestació artística? Argumenta la teva resposta.

5. AMPLIACIÓ DE FRONTERES : EL REGGAE

El reggae és una música absolutament nova, nascuda a Jamaica i associada als “rude boys” els delinqüents dels carrers de Kingston. Però també és la música d'un altre grup de proscrits de Jamaica, els rastafaris. Les cançons reggae mostren tota la ideologia rastafari i també la lluita contra la injustícia i la civilització occidental corrupta. Serà una música fortament polititzada.

A nivell musical té un tempo lent i el ritme bàsic, en 4/4 té un silenci en el primer temps (contratemp), això dona una sensació de desplaçament de l'accentuació. **Bob Marley** fou el representant més important de l'estil i el seu difusor per tot el món.

1. Busca el significat d'aquests termes de vocabulari rastafari.

Babylon:

Zion:

Panafricanisme:

2. Informa't i omple aquestes dades.

Origen del moviment rastafari i ideals que persegueixen:

Líder espiritual:

Bandera:

3. Busca informació d'aquests altres estils jamaicans:

Mento:

Ska:

Redemption song Bob Marley Del disc *Uprising* 1980

*Vells pirates van robar-me
van vendre'm als vaixells mercants
minuts després em van treure d'un pou insondable
però em vaig fer fort per la força del totpoderós
vam ajudar aquesta generació a triomfar*

*Tot el que he tingut, són cançons de llibertat,
no ens ajudaries a cantar aquestes cançons d'alliberació?
perquè sempre he tingut, cançons de redempció*

*Emancipeu-vos de la mentalitat esclava
ningú sinó vosaltres pot alliberar les vostres ments
no tingueu por de l'energia atòmica
perquè ningú no pot aturar els temps
quant temps més mataran els nostres profetes
mentre restem apart i mirant
alguns diran que és part del que toca
que hem d'acceptar el que ens ha tocat*

Escolta la cançó en aquest enllaç: https://www.youtube.com/watch?v=OFGgbT_VasI

Després respon a les qüestions:

1. Quin moment històric descriu el principi de la cançó?
2. Què significa “emancipeu-vos de la mentalitat esclava”? A qui va dirigit i per què? Ho podries aplicar a altres àmbits?
3. Bob Marley deia que ell feia lluita i política amb les seves cançons, per què creus que sentia que havia de fer-ho?
4. A qui creus que fa referència quan parla dels profetes al final de la cançó?
5. Coneixes algun altre estil musical que sigui un mitjà de denúncia social? Escriu el nom de l'estil i posa un exemple d'una cançó que ho mostri. Has de dir el títol de la cançó, el grup o intèrpret musical i fer un petit resum del contingut de denúncia de la cançó.

6. LA CULTURA HIP HOP

És tot un món que s'expressa en quatre elements bàsics: les arts gràfiques (graffiti), el ball (breakdance, ballat pels b-boys), la música (rap, DJ), i el missatge (MC).

Neix a finals dels anys 70 en les zones marginals del sud del barri del Bronx, a Nova York, on les festes en els centres esportius i en els carrers es van convertir en l'única alternativa dels joves afroamericans perquè no els deixaven entrar a les discoteques del centre de Nova York. En aquestes "block parties" utilitzaran sistemes mòbils de so molt amplificats i serà el DJ qui seleccioni i mescli els discs permetent que el ball no s'aturi.

El primer disc de hip-hop va ser *Rappers delight* de **Sugarhill Gang**, publicat al 1979. El seguiria *The Message* de Grandmaster Flash al 1982.

En aquesta primera època s'utilitzen bases de funk i de soul dels anys 70 a les que s'hi afegeix la rítmica més dura de les primeres caixes de ritmes i filtres per distorsionar la veu provocant un efecte robotitzat.

A mitjans dels 80, els enregistraments comencen a fer-se en estudi, utilitzant les tècniques de DJ i samplejat de manera que s'independitzen dels instruments habituals. Grans figures del hip hop com **Afrika BamBaataa** o els **Beastie Boys** iniciaran el procés de fusió amb altres músiques.

El punt àlgid del hip hop arriba al 1988 amb **Public Enemy**, coneguts com "la CNN del poble negre" pel seu missatge centrat en les preocupacions i problemes dels guetos negres.

Durant la dècada dels 90, apareix l'anomenada "**New School**" que buscarà nous camins alternatius més experimentals i futuristes que fusionarà hip hop amb ritmes de house i dance. La innovació constant i la capacitat d'integració permetran que es converteixi en un corrent estètic que canalitza i assumeix moltes altres expressions sonores.

El corrent "**Gangsta Rap**" narra el món de la violència, drogues i presó de les bandes de Los Àngeles, donant publicitat al gènere per la via de l'escàndol. Al contrari, en la zona de Nova York, grups com **De La Soul** aposten per un discurs sonor més ampli, dirigit a totes les races i sexes, amb una reflexió política i social en clau d'humor que els ha permès tenir una àmplia difusió.

El hip hop neix com un estil negre, com a plataforma per difondre els seus postulats arreu, però ha traspassat fronteres i prejudicis. S'ha convertit en un estil d'abast universal, seguit per músics de totes les races i nacionalitats. A Europa i Amèrica Llatina els músics de hip hop han fusionat les característiques del gènere amb les seves pròpies tradicions musicals.

Després de llegir el text respon:

1. Amb quins 4 elements s'expressa la cultura hip hop?
2. Quan neix aquest estil musical, on i per què?
3. Per què creus que els joves que "s'inventen" el hip hop no poden accedir a les discoteques del centre?

4. Quina es considera la primera cançó d'aquest estil?
5. De quina època són el funk i el soul?
6. Per què es diu que Public Enemy són la CNN de la comunitat negra?
7. Què caracteritza la New School?
8. I quines són les característiques del Gansta Rap?
9. Per quina mena d'estil aposten grups com De La Soul?
10. Per què es diu que el hip hop ha donat veu a les comunitats negres?

7. LA MÚSICA ELECTRÒNICA

La generalització de la música electrònica per a tot tipus de públic és un fenomen relativament recent, però era una idea que els primers autors que en van fer buscaven, ja que pensaven que l'art era una investigació oberta, una exploració en la qual tothom hi podia participar.

L'ús de la tecnologia va acompanyar les avantguardes de la música culta amb corrents com el futurisme, el serialisme, la música concreta, l'electrònica i l'electroacústica i autors com Stokhausen, Henry, Berio, Lygeti o Xenakis. Els seus experiments sonors van dur a la introducció de l'electrònica també a la música popular.

Característiques musicals

- ús de les màquines com a instrument generador d'un nou material sonor, ampliant el concepte tradicional de música incorporant sorolls i sons ambientals.
- utilitza el ritme com a element vertebrador de la música ocupant el lloc privilegiat que fins ara tenia la melodia
- la música no necessita intèrprets, no està subjecta a recreacions subjectives o canviants. Es reproduïx sempre igual, tal com és.
- desapareix el concepte de creació individual. La música és una creació col·lectiva i lliure
- introdueix noves tècniques que permeten aïllar elements musicals (rítmics, melòdics...) dels temes per remesclar-los i enriquir-los amb efectes i ecos. Les possibilitats de treball dels creadors són infinites.

Principals estils

Dins els principals estils de música electrònica en destaquen quatre corrents:

House : recull influències de la música disco, el funk i el tecno pop europeu. És molt ballable, de ritme constant en 4/4, tempo moderat. Sol incloure vocalistes, instruments de vent i piano.

N'existeixen diferents subgèneres:

- àcid house
- deep house: a Nova York se l'anomena "Garage"
- hip house

L'àcid house va donar lloc al 1988 a l'anomenat "estiu de l'amor" al Regne Unit i a l'aparició de les "**raves**" o festes multitudinàries i inacabables. El fenomen de les *raves* serà un component característic de molts dels estils musicals de l'electrònica,

Techno : origen en el krautrock i el tecno pop. Utilitza ritmes ballables amb forta base rítmica, però més sofisticats i minimalistes que el house. També n'hi ha diferents subgèneres:

- big beat: que combina riffs de rock amb breakbeats del hip hop. Els pioners van ser Chemical Brothers
- màquina: melodies molt senzilles i ritmes de base caòtics a gran velocitat

Trip hop : és una forma lenta de hip hop mesclat amb soul, reggae i jazz en un collage que utilitza tècniques d'estudi com el samplejat i la seqüenciació. Els principals representants són Massive Attack, Tricky i Portishead.

Després de llegir el text, respon aquestes preguntes:

1. Què significa que la música electrònica ha "democratitzat" la creació musical?

2. Busca una definició curta d'aquests estils musicals d'avantguarda:

Futurisme:

Serialisme:

Música concreta:

Música electroacústica:

3. Busca informació breu del compositor alemany K. Stokhausen i la seva importància en els creadors de música electrònica actual.

4. Què significa que la música electrònica *"no necessita intèrprets, no està subjecta a recreacions subjectives o canviants. Es reproduïx sempre igual, tal com és."*

5. Què significa que la música electrònica *amplia el concepte tradicional de música?*

6. De quins tres principals estils d'electrònica parla el text? N'hi ha moltíssims més, busca'n dos més i fes-ne una petita explicació.

7. Busca informació d'aquests intèrprets:

Chemical Brothers (any de formació:)		
Nacionalitat		
Estil musical		
Instrumental que utilitzen		
Títol i any de producció de 3 discs		

Tricky (any de formació:)		
Nacionalitat		
Estil musical		
Instrumental que utilitza		
Títol i any de producció de 3 discs		

Massive Attack (any de formació:)		
Nacionalitat		
Estil musical		
Instrumental que utilitzen		
Títol i any de producció de 3 discs		

8. Busca informació del **Festival Sónar de Músiques Avançades** <http://sonar.es/ca> que es celebra cada juny a Barcelona, i respon:
- Quants anys fa que es celebra?
 - Qui l'organitza?
 - Quin és el principal objectiu del festival?
 - Què és el Sónar+D?
 - A quina mena de públic creus que va dirigit?
 - El festival ha tingut molt èxit i ha ampliat fronteres. En quines altres ciutats també es celebra un festival Sónar?
 - Escribeu el nom de cinc autors que hi hagin participat alguna vegada i digues també la seva nacionalitat.
 - Un dels aspectes més cuidats del Sónar és la imatge. Busca la imatge promocional d'alguna de les edicions del festival, adjunta-la i comenta-la.